

Straatnamen in wijk Ripperda Winsum

Zodra een gemeente een uitbreidingsplan (bestemmingsplan) heeft vastgesteld en de loop van de straten in het plan zijn bepaald, wordt er nagedacht over het geven van namen aan die straten. Tot de vijftiger jaren waren de bestemmingsplannen in Winsum nog niet van een grote omvang. Het plan Ripperda was eigenlijk het eerste dat als vrij omvangrijk kan worden bestempeld, met vele straten. Er werd een speciale commissie ingesteld die het gemeentebestuur adviseerde over het geven van de straatnamen in de nieuwe wijk Ripperda. De commissie bestond uit enkele inwoners van Winsum. Overeenkomstig de wens van burgemeester en wethouders is de commissie bij de advisering uitgegaan van namen en begrippen die aan het verleden herinneren. Op 11 november 1974 besluit de gemeenteraad om de volgende namen te geven aan de straten in fase 1 van de wijk Ripperda.

Peerdewask

Deze naam leeft nog voort in Winsum. Het was de plaats nabij de Haven waar de paarden van de bierbrouwerij werden gewassen. In de vorige eeuw stond de bierbrouwerij (eigenaar A. Kaizer) op de plaats van het huidige garagebedrijf Warringa.

't OIde Hof

Deze naam herinnert aan de boomgaard van de familie Harssema. De gemeente kocht de boomgaard met kwekerij aan ten behoeve van uitbreiding van Winsum in oostelijke richting. Een deel van de boomgaard (in de volksmond de appelhof genoemd) is blijven bestaan en bevindt zich noordelijk van de Ripperdaboerderij.

Spoorwegovergang Munsterweg met huis van kwekerij Harssema. Foto P. Noord

Munsterweg

Zowel het college als de commissie meende dat de bestaande naam Munsterweg gehandhaafd moest worden. Deze weg is namelijk zeer oud en liep, voordat de wijk Ripperda tot ontwikkeling kwam, vanaf de aansluiting Kerkstraat/Trekweg over de spoorlijn in oostelijke richting tot voorbij de Joodse begraafplaats. Doordat de spoorwegovergang in de Munsterweg werd opgeheven en de rondweg Meeden werd aangelegd, loopt de Munsterweg, met een enigszins andere loop, thans vanaf de spoorwegovergang tot aan de Meeden. Het vervallen gedeelte ten westen van de spoorlijn werd bij de Kerkstraat gevoegd.

Meeden

Meeden zijn laaggelegen graslanden. De realisering van de wijk Ripperda vond plaats in de zogenaamde Winsummermeeden, een weidegebied dat zich uitstrekt tot aan de grens met de gemeente Bedum. De waterloop van De Oude AE vormt daar de gemeentegrens. Zowel de commissie als het gemeentebestuur vond deze naam voor een doorgaande weg door de wijk wenselijk.

Hamrik, Potvenne, Dobvenne, Sylvenne

Potvenne, Dobvenne en Sylvenne zijn veldnamen en worden aangehaald in een scheidbrief van 1445, met een lijst van landerijen in de Winsumer en Bellingeweerster Hamrikken, welke Focko Ripperda huurt van het klooster Warffum in 1559 en een extract uit het protocol van een opmeting van de Ripperdalanden, in 1585. Hieruit blijken de veel gebruikte namen met de uitgang op venne. Dit is wel begrijpelijk gezien de betekenis hiervan, namelijk: laag gelegen, vaak drassige gronden, enkel geschikt voor weidegebruik.

Voorwerk

Een voorwerk was een kloosterboerderij. Tot 1529 was het voorwerk te Winsum in bezit van het klooster Warffum. In dat jaar verkreeg Evert de Mepsche het voorwerk met alle rechten op kerk en pastorie in eigendom. Later is het overgegaan op de familie Ripperda.

Tichelwerk

Tichelwerk is de Groningse naam voor steenbakkerij. De steenbakkerijen waren sedert de 17e eeuw een belangrijke tak van nijverheid in de provincie Groningen. Aan het Winsumerdiep, tussen Winsum en Onderdendam, stonden vier steenfabrieken, waar naast bakstenen ook dakpannen en draineerbuizen werden gefabriceerd. Geen van de fabrieken is meer in bedrijf, ze zijn afgebroken of hebben een andere bestemming gekregen.

De straatnaamcommissie bracht nog een aantal suggesties naar voren, waaruit het gemeentebestuur een keuze kon maken. Het betrof namen en begrippen die aan beroepen en bedrijven van vroeger in Winsum herinneren. Op 18 oktober 1976 nam de gemeenteraad het besluit om aan de straten in fase 2 van het plan Ripperda de volgende namen te geven:

Wolkammerij

Een wolkammerij was een belangrijk bedrijf dat in de 18e eeuw opkwam. De wolkammer kocht wol op en stond aan het begin van de produktie. Hij voerde de eerste bewerkingen op de geschoren vacht uit: het scheiden, wassen en kammen van de wol. Vervolgens werd de wol aan spinners en breiers uitgegeven, zowel op het platteland als in de stad. Op het einde van de eeuw raakte deze bedrijfstak in verval, omdat de uitvoer onmogelijk werd door de opkomst van bedrijven in Amerika.

Houtzagerij

In een houtzagerij werden bomen gezaagd tot planken. Aan de Schouwerzijlsterweg, tegenover het sportcomplex van Viboa, stond een houtzaagmolen van de familie Wierda. Deze werd in 1695 gesloopt.

Pellerij

Een pellerij was ondergebracht in een molen. Er werd gerst gepeld tot gort. De molen 'De Vriendschap' in Winsum was een zogenaamde pelmolen. In 1941 zijn de pelstenen er uit verwijderd.

Stelmakerij

Diverse houten voorwerpen, zoals pompen, vaten, karren, wagens, enz. werden in een stelmakerij gemaakt.

Zadelmakerij

In een zadelmakerij werden onder andere zadels en paardentuigen gemaakt.

Steenbakkerij

Deze naam herinnert aan de steenbakkerijen, die onder Winsum langs het Winsumerdiep hebben gestaan.

Touwslagerij

In Winsum waren een paar sloopshellingen. De gebouwde schepen moesten worden voorzien van tuigage. Vandaar de aanwezigheid van een touwslagerij in het dorp.

Leerlooierij

Leerlooien is het bereiden van dierenhuiden tot leer. Het looien gebeurde met behulp van ammoniak die vroeger uit urine werd gewonnen.

Zowel de adviescommissie als het gemeentebestuur waren van mening dat aan de straatnamen niet de uitgang straat weg, laan, enz. verbonden moest worden.

• *P. Noord.*